

- TIFIKÁCIÓ. In: SZÁZADUTÓRÓL – SZÁZADELŐRŐL. 1985. 266.
38. Vö. Horváth János: A MAGYAR IRODALMI MŰVELTSÉG MEGOSZLÁSA. 1931. 197–198.
39. Babits Mihály: AZ EURÓPAI IRODALOM TÖRTÉNETE, i. m. 209.
40. A metafora sorsáról, a motívum alakulásáról I. részben Pál József tanulmányát: IKONOLÓGIA MINT ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOMTUDOMÁNYI DISZCIPLÍNA. In: IKONOLÓGIA ÉS MŰÉRTÉLMÉZÉS. 3. A HERMENEUTIKA ELMÉLETE. 10–11.
41. Northrop Frye: AZ IRODALOM ARCHETÍPUSAI. In: IKONOLÓGIA ÉS MŰÉRTÉLMÉZÉS. 3. A HERMENEUTIKA ELMÉLETE. 1998. 370.
42. Wellek–Warren, i. m. 351.
43. Szerb Antal: A VILÁGIRODALOM TÖRTÉNETE. 1941. 2. 203.
44. Wolfgang Kayser: DAS SPRACHLICHE KUNSTWERK. II. kiad. 1951. 163.
45. Ernst Robert Curtius: EUROPÄISCHE LITERATUR UND LATEINISCHES MITTELALTER. 1948. 102–106.
46. Tzvetan Todorov: INTRODUCTION À LA LITTÉRATURE FANTASTIQUE. 1970. 88.
47. Northrop Frye: ANATOMY OF CRITICISM. 1957. Magyarul: A KRITIKA ANATÓMIÁJA. F. Szili József. 1998. 87–88.
48. I. m. 90.
49. V. J. Propp: A MESE MORFOLÓGIÁJA. (1928.) F. Soproni András. 1975. 281.
50. André Jolles: EINFACHE FORMEN. 1930. 252.
51. Étienne Souriau: LES DEUX CENT MILLES SITUATIONS DRAMATIQUES. 1950.
52. Gilbert Durand: LES STRUCTURES ANTHROPOLOGIQUES DE L'IMAGINAIRE. 1960. L. különösen 69–433.
53. Gilbert Durand: LE DÉCOR MYTHIQUE DE LA CHARTREUSE DE PARME. 1961. 251.
54. Gilbert Durand: FIGURES MYTHIQUES ET VISAGES DE L'OEUVRE, DE LA MYTHOCRITIQUE À LA MYTHANALYSE. 1976.
55. Gérard Genette: PALIMPSESTES. 1982. 467.
56. Vö. J. M. Lotman: A SZÖVEG KONSTRUKCIÓS ELVEI. In: SZÖVEG, MODELL, TÍPUS. F. Gránicz István. 1973. 65–88.
57. Fónagy, i. m. 333–420.
58. Fónagy, i. m. 409.

Johann Wolfgang Goethe

NYUGAT-KELETI DÍVÁN

Részletek

Teremtés és életre keltés

Mi volt Ádám? Agyagdarab,
mit emberré dagasztta
az Úr, de bizony ott ragadt
még sok otromba rajta.

Az orrán át befúvatott
jó Elóhim-lehellet;
ettől már többnek látszhatott,
mert, lám, prüszkölni kezdett.

De csak félig volt emberi
még feje, törzse, lába,
mígnem Noé – ez kell neki! –
a kupát föltalálta.

A sárkolonc nem tétováz;
nedvesedvén megéled,
miképpen tésztát a kovász
dagaszt, mozgat, megéleszt.

– Követvén, Háfiz, éneked,
és szent példádat látva,
jussunk, csendítve serleget,
teremtőnk templomába.

Tatár Sándor fordítása

Fetva

Olvasta Misri verseit a mufti,
gondos figyelme fonalára fűzte
és így is vetette mindet a tűzre,
a szépen írt könyv lángba veszve húnyt ki.

Így vesszen – szólt a bíró, e hatalmas –,
ki Misri módján szólna s hinne. Tűzre
ezért őt *magát* semmi ne úzze:
a költő-tehetség osztója Allah.
Ha bűnre jut poéta-éremével,
ő intézze e dolgát istenével.

Tandori Dezső fordítása

Aranymíves pici boltján...

Hátem

Aranymíves pici boltján
tarka lámpák lángja röpköd:
széplányok, körülrajongván
a már ősbehajló költőt.

Lányok

Váltig csak Szulejkát zenged!
Mi meg őt el sem viseljük.
Nem teérted, csak a versed
miatt kell őt irigyelnünk.

Volna csúfok csúfja bár ő,
szépek szépévé avatnád,
de mi már agyonolvastuk
Boteina s Dzsámil kalandját.

Mi ne lennénk szépleányok?
Nekünk is festmény dukálna –
s ha olcsón meg is csinálod,
szép kis summa jár utána.

Hátem

Jer, Barnuska! arca rávall:
minő kis kerek kecses fő,
fésűkkel, copffal dicsekvő,
mint a mecset kupolával.

Jösszte Szöszke! te legnettebb,
akin minden helyre, tünde,
joggal jutnak hát eszünkbe
rólad karcsu minarettek.

S ott te, hátrébb, szemed fénye
nyilait kétféle szórja,
s mindkettővel visszaélsz te;
jobb veled nem állni szóba.

Egyik szeme hunyorászik,
csillagfényét pajzs takarja,
az alól kacsint a selyma;
annál komolyabb a másik.

Ha az megsebez horoggal,
ez sebedre gyógyító drog –
hisz senki se lehet boldog,
ha nézése sose kancsal.

Így mindet dicsőíthettem,
szerethetem mindet méltán,
hisz míg őket mennybe vittem,
csak az Úrnő volt a példám.

Lányok

Költőnek úgy jó, ha szolgál,
hírnevet ezzel szerezhet:
de jól főleg úgy megy dolga,
ha Hölgye is lantot penget.

Talán szebb dalokra képes,
mint amik nekünk adatnak?
De hát éppen ez a kétes,
hogy ő titokban dalol csak.

Hátem

Ki tudja, hogy s mint csinálja?
Nem is sejtitek, mi mély.
Átélt dalnak szökken árja
ajkán – igaz költemény.

Költőként ti soha őtet
meg se közelítetek;
dala engem gyönyörködtet,
tiétek – csak titeket.

Lányok

Lásd be, csak aféle húrít
varázsoltál le a földre.
Ám legyen! Hacsak nem bújik
ki egy földi lény belőle.

Somlyó György fordítása

Visszfény

Nekem csodás tükör lett,
folyton néznék bele,
kettős fényt tündököltet,
mint császár rendjele.

Bár tetszelegni látszom,
nem magamat keresem,
mind csak a társra vágyom,
és itt meg is lelem.

E csöndes özvegyi zugban
tükroöm nézdelve hisz
velem együtt ki-kikukkant
belőle a kedves is.
S hiába foszlana köddé,
mihelyt megfordulok;
őt tükrözik vissza örökké
a szerelmes dalok.

Írok, saját utat járva,
mind csinosabbakat,
a gáncs és gúny dacára,
magam hasznára csak.
Gazdagon díszített minták
emelik fényüket;
arannyal rózsaindák
és lazúros keret.

Halasi Zoltán fordítása

Bülbül éji dala

A bülbül-dal fagyban, éjben
felszáll Allah trónusáig,
és ő arany kalitkát nyit
éji ének díjaképpen.
Az emberi test e ketrec.
Bár elszállna e világból
a lélek, de belegondol,
s szól: „Jobb ha új dalba kezdesz.”

Imreh András fordítása

Ne használjak hasonlatot...

Ne használjak hasonlatot
tetszésem szerint?
Az Úr bezzeg hasonlíthat,
s bogárnak tekint.

Ne használjak hasonlatot
tetszésem szerint?
De mátkám szembogarából
énrám Ő tekint.

Parti Nagy Lajos fordítása

MAGYARÁZAT EGY RÉGI FAMETSZETHEZ, AMELYEN HANS SACHS KÖLTŐI ÜZENETE LÁTHATÓ

Vasárnap van. Hogy ébredünk,
már műhelyében mesterünk.
Nincs rajta szurtos bőrkötény,
ujjas feszül ma termetén;
nem szurkoz, varr és kalapál,
a kisszekrényben vár az ár. –
Pihen a hetedik napon.
Körötte csend és nyugalom.

Ám amint kél a zsenge nap,
kedvet már új munkára kap:
érzi, belül egy kis világ
forrong, feszíti homlokát,
minden mozogni, élni kezd,
s ki kell, hogy adja, mondja ezt.

Kapott az égtől hű szemet,
amelyben ész van s szeretet,
hogyan tisztán lássa, mire néz,
legyen azt felidézni kész,
s nyelvet, mely bőven áradó,
melyen kecsesen kél a szó.
Ezért döntöttek úgy a múzsák,
mesterdalnokká koszorúzzák.

És most belép egy ifju hölgy,
telt keblű, erős mint a tölgy,
lába szilárdan tartja meg,
nemes járással közeleg.